

Sosiaali- ja terveysministeriö
7/2025
31.1.2025

Amnesty International Suomen osasto
Hietaniemenkatu 7 A
00100 Helsinki
P: 09 8562 0600
E: amnesty@amnesty.fi
W: amnesty.fi

Lausunto: selvitys sosiaali- ja terveysalan järjestöjen avustustoiminnan edellytyksistä ja linjauksista (VN/1463/2025)

Amnesty International on maailman suurin ihmisoikeusjärjestö, jonka toiminta perustuu yksittäisten ihmisten tuelle. Tukijoita on 10 miljoonaa, 150 maassa eri puolilla maailmaa. Amnesty on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton. Amnesty työskentelee kansainvälisesti ja Suomessa laaja-alaisesti ihmisoikeuksien edistämiseksi.

Amnesty International Suomen osasto kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon asiassa ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Amnesty International Suomen osasto ei ole STEA-avustuksien hakija tai saaja. Amnesty lausuukin selvityksestä ensisijaisesti siitä näkökulmasta, että STEA-avustuksilla toimivien sosiaali- ja terveysalan järjestöjen työ vaikuttaa suoraan ja välillisesti monien haavoittuvassa tai syrjinnälle alttiissa asemassa olevien ihmisten perus- ja ihmisoikeuksien edistämiseen Suomessa. Amnesty tekee runsaasti erilaista yhteistyötä suomalaisten järjestöjen kanssa, mukaan lukien STEA-avusteisten sosiaali- ja terveysalan järjestöjen kanssa ja monet näistä järjestöistä ovatkin Amnestyn toiminnan kannalta tärkeitä sidosryhmäkumppaneita.

Amnesty pitää suomalaisten sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toimintaa erittäin merkityksellisenä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista edistävänä työnä. Järjestöillä on keskeinen rooli esimerkiksi naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan vastaisessa työssä, yhdenvertaisuustyössä, sekä sosiaalisten oikeuksien edistämisessä.

Järjestöjen työ kohdistuu usein erityisen haavoittuvassa tai syrjinnälle alttiissa asemassa olevien ihmisten oikeuksien edistämiseen. Tämän tärkeän näkökulman huomioinen jää selvityksessä vaillinaiseksi. Selvityksen mukaan järjestökenttä on varsin segmentoitunut, vaikka ”ihmisen terveyttä ja hyvinvointia määrittävät tekijät kuten elintavat (ravitseminen, liikunta, uni ja päihteet), sosiaaliset verkostot ja osallisuus sekä elin- ja työolot ovat lähtökohtaisesti kaikille yhteisiä” (s. 20). Jollain hyvin ylätasolla näin on, mutta on selvää, että esimerkiksi ihmisten elinoloissa tai sosiaalisissa verkostoissa on suuria eroja. Eri ihmisryhmiä koskettavat yleisten terveyttä ja hyvinvointia määrittävien tekijöiden lisäksi erilaiset erityispiirteet, jotka vaikuttavat terveyden ja hyvinvoinnin määräytymiseen. Näitä erityispiirteitä on lukuisia, kuten erilaisiin vähemmistöihin kuuluminen, erilaiset toimintakyvyt ja erilaiset sosioekonomiset asemat. **Järjestöjen erityisenä vahvuutena voi pitää sitä, että niissä usein tunnustetaan erityisiä haavoittuvuuksia tai alttiutta syrjinnälle.** Niiden toiminnassa pystytäänkin usein tavoittamaan sellaisia ihmisiä, jotka saattavat jäädä julkisten palveluiden katveeseen eri syistä, mukaan lukien syrjivien käytäntöjen vuoksi. Tällaisen toiminnan tuloksena järjestöihin kehittyi erityistä asiantuntemusta, joka hyödyttää sosiaali- ja terveysalan sektoria sekä yhteiskuntaa laajemmin.

Edellä todettu huomioiden, Amnesty pitää erikoisena selvityksessä ilmaistua käsitystä siitä, että vähemmistöryhmien järjestöjen ”sirpaloitumiseen yhdistyy esimerkiksi seksuaalisen suuntautumisen tai etnisen taustan perusteella kehitys, mikä ei välttämättä edistä ko. ryhmiin kuuluvien osallisuutta laajemmassa toiminta- ja toimijakokonaisuudessa ja ylipäättään yhteiskunnassamme” (s. 20). Muodostuu kuva, että näiden järjestöjen toiminta nähdään voimakkaasti erillisenä ja siiloutuneena. Järjestökentän sisällä on kuitenkin vahvaa verkostoitumista ja yhdessä tekemistä sekä yhdessä oppimista.

Järjestöjen moninaisuutta myös tarvitaan. Tästä voidaan mainita esimerkkinä vähemmistöryhmiä katsottujen turvapaikanhakijoiden sekä maahanmuuttaneiden hyvinvoinnin eteen työskentelevät järjestöt. Esimerkiksi Pakolaisneuvonta antaa turvapaikanhakijoille, ihmiskaupan uhreille, paperittomille sekä muille erityisen haavoittuvassa asemassa oleville ulkomaalaisille matalan kynnyksen oikeudellista neuvontaa, Turvapaikanhakijoiden tuki antaa yksilöllistä neuvontaa ja muun muassa vahvistaa ryhmien yhteiskuntaan kiinnittymistä, Pakolaisapu muun muassa tukee maahanmuuttaneiden työelämää osallistumista sekä kotoutumista, Lastensuojelun Keskusliitto vahvistaa myös maahanmuuttajalasten ja -perheiden kanssa toimivien järjestöjen yhteistyötä ja osaamista. Nämä esimerkit vain muutamia mainitaksemme. Järjestöillä on siis toisiaan täydentäviä, mutta omaa erityisosaamista vaativia tehtäviä ja ne tuovat kehittämäänsä erityisosaamista myös laajemman järjestökentän käyttöön lukuisissa verkostoissa.

Amnesty kiinnittää huomiota siihen, ettei selvityksessä ole mainittu erityisesti turvapaikanhakijoita ja maahanmuuttaneita, mukaan lukien ihmiskaupan uhrit ja paperittomat ihmiset, järjestöjen tukea tarvitsevana ryhmänä. Juuri näiden ryhmien kohdalla järjestöt ovat tärkeässä asemassa, sillä tuki on käytännössä pitkälti sellaisten järjestöjen varassa, joilla myös on tähän soveltuvaa erityisosaamista. Järjestöt myös kohtaavat usein yhteiskunnan marginaalissa eläviä ihmisryhmiä, kuten paperittomia, joille järjestöjen antama tuki on aivan olennaista.

Selvityksestä on vaikea havaita, mihin ehdotettuun teemaan turvapaikanhakijoita ja maahanmuuttaneita koskevat järjestöjen avustukset kuuluisivat, elleivät niin sanottuun “muuhun erityisen tärkeään toimintaan”. Kyseisessä toiminnassa vähemmistöryhmät luokiteltaisiin kuitenkin samanlaisen toiminnan alle kuin “sosiaaliset ongelmat” ja “väkivallan ja sen vaikutusten vähentämiseen liittyvä toiminta”. Amnesty pitää kyseistä jaottelua erikoisena ja katsoo, että mikäli jonkinlaiseen temaattiseen rahoitusmalliin päädytään, malliin tulisi sisällyttää marginalisoidussa tai syrjinnälle alttiissa asemassa olevien ihmisten, mukaan lukien vähemmistöryhmiin kuuluvien ihmisten tukeminen omana teemanaan, jotta sitä koskeva rahoitus varmistetaan jatkossakin.

Lisäksi Amnesty kiinnittää huomiota kidutettujen pakolaisten psykiatriseen kuntouttamiseen, jota on ennen rahoitettu STEA-avustuksella. Selvityksessä mainitaan sen olevan toimintaa, jonka järjestämistä voidaan katsoa kuuluvan julkiselle sektorille. Amnesty huomauttaa, että mikäli kidutettujen pakolaisten kuntouttamisen rahoittaminen järjestösektorille lakkautetaan, tälle toiminnalle tulee olla julkisella sektorilla valmiina toimija, jolla on tietotaito tehtävään. Lisäksi on varmistettava, että kuntoutus myös jatkuu laadukkaana ja sinne on maantieteellisesti ja ajallisesti kattava pääsy sitä tarvitseville, eikä toimintaan synny katkosta.

Naisiin kohdistuvan ja sukupuolistuneen väkivallan rahoituksen on vastattava ilmiön laajuutta

Tutkimusten mukaan lähisuhdeväkivalta on erittäin yleinen ongelma Suomessa. Väestötutkimukset osoittavat, että valtaosa lähisuhdeväkivallan uhreista on naisia. Miehiin verrattuna naisten kokema lähisuhdeväkivalta on myös pitkäaikaisempaa ja toistuvampaa. Tämä näkyy myös henkikirkoilastoissa, sillä vuosina 2013–2018 henkikirkoilosten naisuhreista 60 % ja miesuhreista 8 % oli puolisonsa tai ex-puolisonsa surmaamia.¹

Valtioneuvoston teettämän tutkimuksen mukaan naisten kokeman fyysisen parisuhdeväkivallan suorat lisäkustannukset terveydenhuollolle ovat 150 miljoonaa euroa vuodessa. Tämä on kuitenkin aliarvio terveydenhuollon kustannusten osalta, sillä arviossa ei ole otettu huomioon väkivallan pitkäaikaisvaikutuksia. Kuusi vuotta kattava aineisto kuitenkin osoitti, että terveydenhuollon kustannukset lähtivät laskuun lähisuhdeväkivallan tunnistamisen jälkeen. Parisuhdeväkivallasta aiheutui sosiaalipalveluille 60–90 % ja oikeuspalveluille (ml. poliisi) 70 % lisäkustannukset vuosittain verrattuna niihin, jotka eivät olleet kokeneet parisuhdeväkivaltaa. Lapsuudessa koettu väkivalta näkyi puolestaan 50 % korkeampina sosiaali- ja oikeuspalveluiden kustannuksina aikuisuudessa.²

STEA myönsi naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyyn vuonna 2024 STEA:ssa tehdyn arvion mukaan noin 11,4 miljoonaa euroa.³ Avustuskohteina olivat avokriisityö perhe- ja lähisuhdeväkivallan tekijöiden ja uhrien kanssa, kunniaan liittyvän väkivallan, seksuaaliväkivallan, ja ikäänntyneisiin kohdistuvan lähisuhdeväkivallan ehkäisy, tyttöjen ja poikien seksuaaliväkivaltatyö sekä naisten tai miesten käyttämän väkivallan ehkäisy.

Sukupuolistuneen väkivallan ehkäiseminen luo merkittäviä säästöjä, mutta se ei ole perimmäinen syy, miksi väkivaltaa on torjuttava. Kyseessä on ihmisoikeusloukkaus. Suomi on ratifioinut useita ihmisoikeussopimuksia, jotka velvoittavat Suomen valtiota torjumaan kaikkia sukupuolittuneita väkivallan muotoja.⁴ Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan ja perheväkivallan torjumisesta, eli Istanbulin sopimus, velvoittaa sopimusvaltiot tarjoamaan väkivaltaa kokeneille terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluita, psykologista neuvontaa, tukea asumisjärjestelyihin, oikeudellista apua ja taloudellista tukea. Tämä velvoite ei täyty, jos palveluiden toteuttamiseen ei osoiteta riittävästi resursseja pitkällä tähtäimellä. **Istanbulin sopimus velvoittaa valtiota tukemaan järjestöjä naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisessa työssä.** Istanbulin sopimusta valvova asiantuntijaelin on painokkaasti kehottanut Suomea varmistamaan riittävän rahoituksen sekä rakenne- että palvelutason työlle.⁵

Pyykön selvitystyössä väkivallan torjuntaan liittyvää työtä on käsitelty ymmärtämättömästi – silloin kun sitä ylipäätään on käsitelty. Selvityshenkilö kutsui koolle järjestötapaamisia väkivaltatyötä tekevien kanssa. Tapaamisissa kävi ilmi, ettei väkivallan katkaisemiseen liittyvää tukea luokiteltu ehkäiseväksi toiminnaksi, vaan korjaavaksi/hoitavaksi toiminnaksi. Pari- ja lähisuhdeväkivalta on toistuvaa, tämä on tutkimuksissa lukuisia kertoja todettu ilmiö⁶, ja siten väkivaltakierteen katkaisemiseen tähtäävä työ on myös ehkäisevää.

Selvityksessä korostetaan Sosiaali- ja terveysalan järjestötoiminnan vaikuttavuuden arvioinnissa ”realistisesti saavutettavaa, eniten yhteiskunnallista hyötyä tuottavaa toimintaa”. Sen, että sukupuolittunutta väkivaltaa ei ole kyetty merkittävästi vähentämään väestötasolla, on todettu olevan seurausta väkivallan vastaisen työn kroonisesta alirahoituksesta⁷. Jotta järjestöjen ja valtiollisten tahojen pitkäjänteisellä yhteistyöllä voidaan tosiasiallisesti ehkäistä ja vähentää sukupuolittunutta väkivaltaa, järjestöjen rahoituksen kasvattaminen on välttämätöntä. Istanbulin sopimuksen toimeenpanoon liittyvä työ on suojattava siten, etteivät STEA-rahoituksen vähennyssuunnitelmat koske naisiin kohdistuvan ja perheväkivallan vastaista työtä. Nykyinen avustussumma ei vastaa ihmisoikeusongelman laajuutta ja vakavuutta. Sama koskee myös muita järjestöjä, jotka tekevät Suomen ihmisoikeusveloitteiden täyttämisen näkökulmasta kriittistä työtä.

Mika Pyykön selvityksen molempien ehdotusten seuraukset voivat halvaannuttaa väkivallan vastaista työtä tekevien järjestöjen toiminnan. Järjestöjen toimintaedellytysten karkean kaventamisen sijaan järjestöjen STEA-rahoitustasoa on välttämätöntä nostaa, jotta Suomi täyttää ihmisoikeusveloitteensa naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi.

Kunnioittavasti

Niina Laajapuro
Ihmisoikeustyön johtaja

Lisätietoja antavat: Pia Puu Oksanen, Kaisa Korhonen, Mariko Sato

Viitteet

¹ Heli Siltala, Tomomi Hisasue, Johanna Hietämäki, Juhani Saari, Taina Laajasalo, Martta October, Hanna-Leena Laitinen, Jani Raitanen (2022): Lähisuhdeväkivalta lisää palvelujen käyttöä ja kustannuksia. Policy Brief 2022/24. VN Teas selvityksiä, sosiaali- ja terveysministeriö. Saatavilla: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164292/24-2022-L%C3%A4hisuhdev%C3%A4kivalta%20lis%C3%A4%C3%A4%20palvelujen%20k%C3%A4ytt%C3%B6%C3%A4%20ja%20kustannuksia.pdf>

² Siltala, Heli; Hisasue, Tomomi; Hietämäki, Johanna; Saari, Juhani; Laajasalo, Taina; October, Martta; Laitinen, Hanna-Leena; Raitanen, Jani (2022): Lähisuhdeväkivallasta aiheutuva palveluiden käyttö ja kustannukset : Terveys-, sosiaali- ja oikeuspalveluissa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:52 Saatavilla: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-385-2>

³ Tieto perustuu Mirja Nyroos-Seppäsen (STEA) antamaan arvioon Naisiin kohdistuvan ja perheväkivallan torjunnan toimikunnan alaisen järjestöryhmän kokouksessa 29.8.2024. Nyroos-Seppänen totesi, että kyseessä on karkea arvio, joka on manuaalisesti kerätty STEA:n tiedoista.

⁴ Esimerkiksi Euroopan neuvoston yleissopimuksen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (2011): https://um.fi/euroopan-neuvoston-voimassa-olevat-ihmisoikeussopimukset/-/asset_publisher/mnr92wS4p113/content/yleissopimus-naisiin-kohdistuvan-vakivallan-ja-perhevakivallan-ehkaisemisesta-ja-torjumisesta-2011- ja YK:n kaikkinaisen naisiin kohdistuvan syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus lisäpöytäkirjoineen <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1986/19860068>

⁵ GREVION suositus 2019 koskien Istanbulin sopimuksen artiklaa 8 on selkeä: "GREVIO kehottaa painokkaasti Suomen viranomaisia varmistamaan asianmukaiset henkilö- ja rahoitusvoimavarat käytettäväksi toimintaperiaatteisiin, toimiin ja säädöksiin, joiden tarkoituksena on ehkäistä ja torjua naisiin kohdistuvaa väkivaltaa, sekä osoitettavaksi laitoksille ja yhteisöille, joiden tehtävänä on panna nämä periaatteet, toimet ja säädökset täytäntöön. GREVIO myös kehottaa Suomea sukupuolitietoisen budjetoinnin puolustajana budjetoimaan asianmukaisesti laaja-alaisia toimia naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi." Saatavilla: <https://valtioneuvosto.fi/-/euroopan-neuvosto-tarkastelee-naisiin-kohdistuvaa-vakivaltaa-ja-perhevakivaltaa-suomessa> 3.12.2024 ensimmäisen teemakohtaisen raportointikierroksen osalta Grevio toisti aiemman suosituksensa: "GREVIO kehottaa Suomea varmistamaan riittävät varat Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelman täytäntöönpanoon, kehittämään pitkäaikaisia rahoitusratkaisuja palveluja tarjoaville kansalaisjärjestöille ja ohjaamaan erillistä budjettirahoitusta väkivallan ehkäisyyn." Saatavilla: <https://www.ihmisoikeuskeskus.fi/seuranta/grevion-suositukset-2024/>

---

⁶ Esimerkiksi Tilastokeskuksen vertailussa vuosien 2009–2019 aikana poliisin tietoon tulleista lähisuhdeväkivallan uhreiksi joutuneista 66 000 henkilöstä noin 14 prosenttia oli joutunut uhriksi vähintään kahtena eri vuonna. Viimeisen 10 vuoden aikana uhriksi kahtena eri vuonna joutuneista 83 prosenttia oli naisia. Vähintään kolmena vuonna peräkkäin uhriksi joutuneista 89 prosenttia naisia. Tilastokeskuksen vuoden 2020 julkistus sisältää 10 vuoden seurannan, ks https://www.stat.fi/til/rpk/2019/15/rpk_2019_15_2020-06-02_tie_001_fi.html

⁷ Katso esimerkiksi: Riski, Taina (2009). Naisiin kohdistuva väkivalta ja tasa-arvo-politiikka. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:50. Saatavilla: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/72151> ja Nikulainen, Elina & Perttu, Sirkka (2022): Vankka, jäsen telemätön pohja: Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelman 2018-2021 arviointi. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2022/7. Saatavilla: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163993>